

SVJETLOSTI KASABE

(Iz kulturne povijesti tešanjskog kraja, Amir Brka, Zenica, 2002., 220 str.)

Tema svjetlosti je uveliko prisutna na stranicama drevnih štiva, osobito na onim svete naravi. U tome se naročito izdvaja kur'anski tekst, u kome jedno čitavo poglavlje nosi naslov Svjetlost (En-Nur). Upravo u ovom poglavlju Kur'ana nalazi se znameniti stavak (ajet) koji zbori da je "Bog svjetlost nebesa i Zemlje" (XXIV, 35.). U klasičnim i savremenim tumačenjima ovoga stavka mogu se naći raznolike i suptilne tumačenjske (tefsirske) odrednice, bilo da se one razmatraju u egzoteričkom ili ezoteričkom diskursu. U ezoteričkim komentarima Kur'ana svjetlost se redovito koristi kao metafora Boga ili metafora Istine. Muslimanski gnostici vele da je čovjek riječ svjetlost prvu izgovorio jer ju je prvu ugledao i pomoću nje drugu ugledao. Svjetlost, sumarno rečeno, "svemu daje zavičaj", kako bi to kazao Eugen Fink.

Metafora svjetlost posjeduje nerazbistrivo semantičko dno i, otuda, koristi se u različitim govornim i izražajnim varijacijama kako bi time "osvijetlile" stvari i pojave ili, pak, prosvijetlili ljudi. Ovako vrstan uvod, bez širih eksplikacija velike teme svjetlosti, nametnuo nam se i korespondira naslovu knjige Svjetlosti kasabe, u podnaslovu: Iz kulturne povijesti tešanjskog kraja, autora književnika i publiciste Amira Brke iz Tešnja, povodom koje i nastaje ovaj tekst. Knjiga je zapravo zbir tekstova koji tematiziraju i aktualiziraju događaje i ličnosti tešanjskog kulturnog backgrounda, ali čije se ambicije time ne iscrpljuju nego hoće da budu - a oni to nedvojbeno jesu - dio kulturne povijesti

Bosne i Hercegovine. Tekstovi zastupljeni u ovoj knjizi ranije su objavljivani, štampani ili javno čitani prigodom objavljivanja novih knjiga u formi pogovora, odnosno njihovih promocija, likovnih izložbi ili intervjuva samog autora. Autor je na kraju knjige (str. 205-207) uredno naveo listove, časopise ili knjige u kojima su ti tekstovi objavljeni. Evo kako o razlozima pojave ove knjige piše sam njen autor: "Na to da sklopim ovu knjigu naveden sam prije svega unutarnjim razlozima, odnosno time što mi se ona kao takva već izvjesno vrijeme neodoljivo nameće kao forma rekapitulacije moga petnaestak godina trajućeg istraživanja i proučavanja kulturno-povijesnih pojava i praćenja suvremenih umjetničkih nastojanja na prostoru koji se uvijek u bitnome prepoznaje i određuje kao tešanjski. Međutim Svjetlosti kasabe nije unaprijed osmišljen i cjelovit projekat, nego posljedica posvećenosti, koja, doduše, daje mogućnost da se naslute i konture jedne knjige koja bi pokušala sveobuhvatno tretirati ono što je ovdje u podnaslovu eksplicirano." (str. 201.) Za takvo što neophodno je donijeti priloge i o, ovdje nespomenutim, tešanjskim poslenicima kulture, sugerise nam Amir Brka.

Knjiga je podijeljena u četiri poglavlja kojima prethodi izvanredan predgovor prof. dr. Esada Zgodića.

Prvo poglavlje obuhvaća tekstove o nešto "starijim" tešanjskim kulturnim djelatnicima o kojima je vrlo malo ili nikako pisano, a čiji kulturni i duhovni dometi zaslužuju vrednovanje, ali i kritičko propitivanje. Autor je u tom smislu načinio

značajan iskorak progovarajući o kulturnim ličnostima koje su dale nesumnjivi i neizbrisivi doprinos bosanskoj kulturi i historiji uopće, a koje su neopravdano prešućivane ili, još gore od toga, osporavane (Hamzalija Ajanović, Rudolf Zaplata, Abdurahman Mešić, Rešad Kadić, Mustafa Čeman). U ovom dijelu knjige zanimljiva su i potcijana preostala dva teksta: Nježnost heroike i Generacija koja nije imala izbor. Prvi se bavi analizom narodne pjesme Tomić Mihovil i Tešnjanin Alija, u kojoj dolazi do izražaja Brkin književno-kritički genij, dok u drugom tekstu autor pokušava da objasni i analizira čudo tešanjskog privrednog razvoja oslovljavajući imena istaknutih pojedinaca zaslužnih na tom planu.

Drugi dio knjige sažimlje tekstove o knjigama koje su nastale na tešanjskom kulturnom prostoru u posljednjih nekoliko godina, a koje uključuju historiju, poeziju, pozorište i strip. Ovdje se Amir Brka pojavljuje u ulozi književnog analitičara kome kao pjesniku ne promiču detalji, uvjerljive analize uz zadržavanje kritičkog stava, propitivanja stilske dotjeranosti, pjesnička intuitivnost, priznanja vlastitog radovanja svakoj novoizšloj knjizi...

Treće poglavlje ove knjige sadrži tekstove posvećene tešanjskim likovnim umjetnicima: Hasanu Mehinoviću, Ahmetu Hunduru, Osmanu Morankiću i Tonki Rajkovači. Ovi tekstovi su izrečeni prigodom postavljanja izložbi spomenutih umjetnika. Jezik i način na koji su oni izloženi govore nam o Amiru Brki kao odličnom likovnom opservatoru. Zavidna izražajnost, poetska nabijenost tekstova, uočavanje detalja, snažni smisao za simboličkim odgonetanjem umjentičkog djela, asocijativna sklonost, intuitivno prodiranje u umjetnički čin, samo su neke od uočljivijih značajki Brkinih tekstova o umijećima tešanjskih umjetnika.

U četvrti dio knjige uvršena su tri intervjua Amira Brke koja je dao ovdašnjim BH listovima. U njima govori o sebi i drugima, o tešanjskom Centru za kulturu i obrazovanje na čijem je čelu, o politici, vlasti, "feudalnom" duhu Čaršije, literarnoj podvojenosti bosanskog književnog neba itd. Amir govori sasvim iskreno i otvoreno, ne štedeći nikoga, čak i sebe?

Na kraju knjige je ispoštovan i znanstveni standard - načinjen je indeks imena.

U potpunosti se suglašavamo sa riječima prof. dr. Esada Zgodića, pisca predgovora ove knjige, da "ova knjiga hoće da bude demonstracija kulture pamćenja". Ona to uistinu i jeste. A u saglasju sa uvodom ovog prikaza imenima pojedinaca "koji su svojim angažiranjem postigli to da se uz ime Tešnja uvijek nekako vezuje odrednica sredine naglašeno sklone onome što se obično podrazumijeva pod kulturom u užem smislu riječi... "priliči da se prirekne metafora svjetlosti, jer "su to imena koja svijetle, i svojom svjetlošću rastjeruju mrak koji obavlja kasabu, uporni i neumorni, sveobuhvatni mrak. Oni su u tom mraku emitirali krugove svjetlosti oko sebe, omogućujući i drugima da spas od mraka, ako im je spas uopće potreban, pronalaze u tom svjetlu."

Amiru Brki je ovo sedma knjiga o kulturnoj povijesti tešanjskog kraja. Ovaj strpljivi i neumorni zaljubljenik u kulturu omogućuje nam da sa više svjetla hodimo našom poviješću, živimo našu sadašnjost i gledamo našu budućnost.

Bili Tešnjaci ili ne, sasvim je svjedno!

Amir Fatić

m